

DZIEJE STUDIÓW NEOFILOLOGICZNYCH
NA KATOLICKIM UNIWERSYTECIE LUBELSKIM

WŁADYSŁAW KWIATKOWSKI

ZARYS DZIEJÓW FILOLOGII ROMAŃSKIEJ
NA KATOLICKIM UNIWERSYTECIE LUBELSKIM

W ostatnich latach ukazują się w Polsce coraz częściej prace, które w sposób mniej lub bardziej dokładny starają się przedstawić historię poszczególnych katedr uniwersyteckich lub wydziałów. Przykładowo można tutaj wymienić: pracę zbiorową *Z dziejów polonistyki warszawskiej* (Warszawa 1964), *Polonistykę wrocławską (1945—1965)* Bogdana Zakrzewskiego („Prace Literackie”, 1965), księgę zbiorową *Dzieje Katedry Historii Literatury Polskiej w Uniwersytecie Jagiellońskim* (Kraków 1966) oraz zbiorową pracę *Wydział Filologiczny Uniwersytetu Jagiellońskiego. Historia katedr* (Kraków 1964), w której Zygmunt Czerny kreśli dokładnie dzieje filologii romańskiej na tej uczelni.

Chociaż zarysem tym kierują mniejsze ambicje — historia filologii romańskiej na KUL-u nie jest bowiem tak bogata i długa, jaką szczyści się romanistyka najstarszego uniwersytetu w Polsce — konieczność ukazania (nawet w skromnych rozmiarach) dziejów katedry filologii romańskiej KUL nie wymaga szczegółowego uzasadnienia. Wystarczy wspomnieć, że bezpośrednią przyczyną powstania tego zarysu jest zbliżające się 50-lecie pracy Uniwersytetu. Niniejszy artykuł będzie nadto kolejnym ogniwem w mnożących się publikacjach obrazujących rozwój i osiągnięcia poszczególnych dyscyplin reprezentowanych na polskich uniwersytetach.

Skromne rozmiary tego szkicu nie pozwalają na wykorzystanie wszystkich źródeł, podanie dokładnego spisu wykładów i ćwiczeń, sporządzenie pełnej bibliografii pracowników katedry oraz ukazanie dalszych

losów wychowanków katedry, którzy w pewien sposób — chociaż mniej uchwytny — przedłużają jej dzieje. Uwzględnienie tych wszystkich — i innych jeszcze — kwestii dałoby niewątpliwie bogatszy i wierniejszy obraz dziejów katedry¹.

W historii studiów romanistycznych na KUL-u można orientacyjnie wyodrębnić 3 okresy: lata międzywojenne, związane przede wszystkim z nazwiskami dwóch ówczesnych profesorów — Maurycego Paciorkiewicza i Stanisława Strońskiego, którzy mogą niejako utożsamić się z katedrą; lata 1945—1958, w których pracą katedry kierują Kalikst Morawski i Ludmiła Morawska, i wreszcie okres, który nastąpił po ich przeniesieniu się na uniwersytet poznański.

I

Studium filologii romańskiej na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim ma historię prawie tak długą, jak sama Uczelnia, na której uroczysta inauguracja pierwszego roku akademickiego odbyła się 8 XII 1918 r. Można więc powiedzieć, że dzieje romanistyki na KUL-u są fragmentem historii całego Uniwersytetu. Już od samego bowiem powstania Uniwersytet Lubelski (taką nazwę nosił on oficjalnie do r. akad. 1928/29) starał się o otwarcie studiów romanistycznych przy istniejącym już Wydziale Nauk Humanistycznych. Zwrócono się do Władysława Jabłonowskiego (1865—1956)² z propozycją zorganizowania filologii romańskiej na Uniwersytecie Lubelskim. Nie przyjął on jednak katedry. W pierwszym roku akademickim czynny był tylko lektorat języka francuskiego, który prowadził Bolesław Leśniowski (kurs niższy i kurs wyższy). Ale już w drugim roku istnienia Uniwersytetu utworzono katedrę filologii romańskiej. Powierzono ją Maurycemu Michałowi Paciorkiewiczowi (1873—1927), którego studia — jak wyraża się Ignacy Chrzanowski w swej opinii zalecającej jego kandydaturę na profesora języków i literatury romańskiej

¹ Przy pisaniu tego informacyjnego szkicu dużą pomocą służyła przede wszystkim praca Andrzeja Wojtkowskiego *Katolicki Uniwersytet Lubelski w latach 1918—1944* (Lublin 1959, maszynopis), następnie *Spis wykładów i wykaz instytucji uniwersyteckich* (ukazywał się od powstania Uniwersytetu do r. 1938/39; po zakończeniu wojny — od 1944/45 r. do 1948/49 r. i od 1958/59 r. do 1959/60 r. jako *Spis osobowy oraz spis wykładów i instytucji*), *La Philologie romane en Pologne* J. Goldmana („Archivum Neophilologicum”, II (1937) 71—333), „Głos Lubelski”, „Zeszyty Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego” oraz dokumenty znajdujące się w referacie personalnym i w sekretariacie Wydziału Nauk Humanistycznych KUL.

² Andrzej Biernacki, *Jablonowski Władysław*, *Polski Słownik Biograficzny*, t. X, Wrocław—Warszawa—Kraków 1962—1964, s. 247—251.

na Uniwersytecie Lubelskim — „świadczą niezwykle pochlebnie o szerokim kręgu zainteresowań intelektualnych, równie jak o umyśle naukowym i wysokim zmyśle moralnym autora”³.

Maurycy Paciorkiewicz urodził się 26 IX 1873 r. w Niepruszkowie (Wielkopolska). Do szkoły średniej uczęszczał najpierw w Poznaniu, później w Krakowie, gdzie w 1894 r. otrzymał świadectwo dojrzałości. Przez cztery lata studiował na Uniwersytecie Jagiellońskim języki i literatury nowożytne, głównie polską, romańską i niemiecką. Odbывał dużo podróży naukowych prawie po wszystkich krajach europejskich, podczas których pogłębiał i poszerzał swoje studia nad literaturą romańską. Szczególnie ważny i owocny był pobyt na uniwersytecie we Fryburgu szwajcarskim (rozbudził tam zamiłowanie do literatury religijnej świata romańskiego) w l. 1899 i 1900 oraz paromiesięczny okres spędzony we Włoszech, a później w Paryżu (w Sorbonie i w Collège de France słuchał wykładów i brał udział w ćwiczeniach seminaryjnych m. in. G. Lanson), Grenadzie i Madrycie (lata 1908 i 1909). Stał się on prawdziwym poliglotą. Władał biegle językami: francuskim, włoskim, hiszpańskim, portugalskim, niemieckim, angielskim, rosyjskim i czeskim. Przed objęciem katedry w Lublinie pracował on kilkanaście lat w szkolnictwie średnim we Lwowie i w Tarnowie.

W swoich pracach naukowych i popularnych Paciorkiewicz badał ze szczególnym zamiłowaniem przede wszystkim literaturę religijną krajów romańskich. Opublikował on m. in. dużą pracę *Kościół i Odrodzenie* (1911), studium o roli św. Franciszka Salezego w literaturze francuskiej (1906), o mistyce hiszpańskiej (1913), o poezji w życiu św. Franciszka z Asyżu (1926), o jansenizmie, jego dziejach i doktrynie (1916), o życiu Montaigne'a (1918), o Dantem (1921) i o Moliere (1922). Poświęcił kilka prac Bossuetowi (*Bossuet i Fénelon*, Warszawa 1908; *Skarga i Bossuet*, Tarnów 1913) i przygotował wybór jego pism kaznodziejskich, który poprzedził wstępem (1931). W 1923 r. wydał on w „Bibliotece Narodowej” we własnym przekładzie i opracowaniu *Wybór listów francuskich XVII i XVIII wieku*.

Maurycy Paciorkiewicz pełnił szereg ważnych funkcji uniwersyteckich i brał żywy udział w intelektualnym życiu Lublina. Był on dziekanem Wydziału Nauk Humanistycznych w latach 1920/21 — 1921/22, następnie jego wieloletnim prodziekanem (od r. 1922/23 do 1926/27), kuratorem studenckiego Koła Historyczno-Literackiego, członkiem Komisji Bibliotecznej i przede wszystkim — od 1922/23 do 1926/27 r. — przewodni-

³ Ks. J[an] Wiślicki, *Sp. Maurycy Michał Paciorkiewicz. Życie i prace naukowe*, „Wiadomości Towarzystwa Uniwersytetu Lubelskiego”, IV (1928), z. 1, s. 32—35.

czącym Powszechnych Wykładów Uniwersyteckich, które zainicjowano już w styczniu 1919 r. Wygłaszał dużo odczytów — określano go jako „wytworzonego prelegenta” — o bardzo różnorodnej problematyce (m. in. o Rafaelu, o dworze Ludwika XIV, o Dantem), które cieszyły się wielką popularnością wśród mieszkańców Lublina.

Wykłady i seminaria pierwszego profesora filologii romańskiej obejmowały szeroki wachlarz zagadnień. Poświęcone były głównie literaturze francuskiej i włoskiej w epoce odrodzenia, Bossuetowi, Fénelonowi i Rousseau, literaturze francuskiej XVII i XVIII w., Molierowi i Fredrze, średniowiecznej eposie i komedii francuskiej, moralistom francuskim, Dantemu, literaturze hiszpańskiej wieku złotego i literaturze francuskiej wieku Ludwika XIV. Oprócz wykładów z zakresu historii literatury francuskiej, włoskiej i hiszpańskiej prowadził Paciorkiewicz wykłady i ćwiczenia z gramatyki historycznej języka francuskiego.

Studenci filologii romańskiej słuchali nadto — od 1921/22 do 1924/25 r. — wykładów ks. Pawła Bourguignona, których przedmiotem była przede wszystkim literatura francuska XIX w.: romantyzm francuski, V. Hugo jako poeta, A. de Vigny, A. de Musset, Balzac, powieści V. Hugo, G. Sand, Flauberta. Jego ćwiczenia praktyczne poświęcone były interpretacji tekstów wybranych autorów francuskich XIX w.

Lektorat języka francuskiego obejmuje — od r. 1920/21 do 1921/22 — ks. dr Czesław Lacrampe, profesor zwyczajny teologii dogmatycznej. Prowadzi on również wykłady o Rousseau, filozofii Descartes'a i literaturze włoskiej. Kolejnymi lektorami języka francuskiego są: Claude Ouillon (1922/23—1923/24), Edgar Métayer (1924/25), Selina Wołkowska (1925/26) i wreszcie Maria Miaskowska (od r. 1926/27 do wybuchu wojny). W r. 1919/20 uruchomiono również lektorat języka włoskiego, który prowadził ks. dr Lucjusz Leccisi. W latach 1923/24 — 1928/29 lektorem języka włoskiego jest ks. Cz. Lacrampe.

Po śmierci M. Paciorkiewicza (25 III 1927 r.) Rada Wydziału Nauk Humanistycznych powołała, a senat zamianował profesorem zwyczajnym filologii romańskiej dra Stanisława Strońskiego (1882 — 1955), posła na sejm i byłego profesora zwyczajnego filologii romańskiej na Uniwersytecie Jagiellońskim, który dojeżdżał co tydzień z Warszawy. Pozostał on profesorem KUL aż do wybuchu II wojny światowej. Jego wykłady i seminaria odnosiły się prawie wyłącznie do mediewistyki romańskiej, podobnie jak w okresie krakowskim (doktoryzował się i habilitował na podstawie prac: *Le troubadour Élias de Barjols* i *Le troubadour Folquet de Marseille*): eposy starofrancuskie, średniowieczna liryka romańska, najstarsze piśmiennictwo włoskie i Dante, średniowieczna powieść francuska, historyczna gramatyka francuska i prowansalska oraz ogólny przegląd dziejów językoznawstwa francuskiego na tle romańskiego. Se-

minaria Strońskiego poświęcone były głównie interpretacji tekstów starofrancuskich i prowansalskich oraz ustalaniu tekstu krytycznego. Był on — przypomina Władysław Folkierski⁴ — mistrzem metody filologicznej.

Główne prace Strońskiego, „ciesząc[e] się do dziś uznaniem w romanistyce światowej”⁵, ukazały się we Francji przed I wojną światową. Był to najbardziej intensywny i doniosły okres jego pracy naukowej, skoncentrowanej głównie na badaniu literatury prowansalskiej. Późniejsze zainteresowania Strońskiego miały już raczej inny charakter. Oceniając różnorodne aspekty jego działalności Władysław Folkierski — najwybitniejszy uczeń Strońskiego — twierdzi, że „prace naukowe Stanisława Strońskiego, prace młode, wypełniające pierwszy i początkowy okres jego działalności pisarskiej, były takiego kalibru i takiej wagi, że wszystko, co potem nastąpiło w innych zakresach nienaukowych, nie dorównało im w znaczeniu i długotrwałej wartości”⁶.

W okresie tym prowadziły również zajęcia dydaktyczne Maria Miaskowska — lektor języka francuskiego (konwersatorium francuskie) — i Alina Borkowska-Martyniakowa — pierwszy asystent na Wydziale Nauk Humanistycznych. Zaangażowana w charakterze młodszego asystenta w r. akad. 1932/33, została mianowana starszym asystentem w r. 1937/38. Do wybuchu II wojny światowej prowadziła ona ćwiczenia językowe, ćwiczenia z gramatyki historycznej oraz objaśnienia tekstów wybranych autorów francuskich XVI i XVII w.

Program studiów uwzględniał — oprócz wykładów związanych ściśle z filologią romańską — liczne wykłady ogólne, które były przeznaczone również dla studentów innych sekcji Wydziału Nauk Humanistycznych. Dotyczyły one językoznawstwa ogólnego, historii Francji, historii literatury rzymskiej, teorii literatury, zagadnień estetyki, psychologii, etyki i logiki. Wykłady te prowadzili m. in. J. Baudouin de Courtenay (Zestawienie porównawcze łaciny i języka francuskiego), A. Kossowski, S. Szober, M. Popławski, H. Jakubanis, ks. A. Szymański, ks. J. Pastuszka.

Omawiając dzieje katedry filologii romańskiej okresu międzywojennego nie można pominąć kilku ważnych dat, które wyznaczają stopnio-

⁴ Władysław Folkierski, *Stroński — uczony*, [W:] *Stanisław Stroński. W 50-lecie pracy pisarskiej*, Londyn 1954, s. 25.

⁵ Zygmunt Czerny, *Filologia romańska w Uniwersytecie Jagiellońskim*, [W:] *Wydział Filologiczny Uniwersytetu Jagiellońskiego. Historia katedr*, Kraków 1964, s. 318.

⁶ Władysław Folkierski, op. cit., s. 23. Dodatkowe informacje o Stanisławie Strońskim można znaleźć w cytowanej pracy Czernego (s. 318—320) oraz w *Słowniku współczesnych pisarzy polskich*, t. III, Warszawa 1964, s. 233—236.

we uzyskiwanie przez KUL pełnych praw państwowych szkół akademickich. Na mocy rozporządzenia Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 30 V 1927 r. dyplomy Wydziału Nauk Humanistycznych Uniwersytetu Lubelskiego otrzymują prawa, które odpowiadają magisterium uniwersytetów państwowych. W 1929 r. ministerstwo zatwierdziło na najbliższe dwa lata skład Komisji Egzaminacyjnej przy Wydziale Nauk Humanistycznych KUL i mianowało w tym samym roku Zygmunta Czernego, profesora Uniwersytetu im. J. Kazimierza we Lwowie, członkiem komisji dla grupy romanistycznej. Po złożeniu egzaminów końcowych przed komisją studenci nie otrzymywali jednak dyplomów magisterskich, lecz dyplomy równoznaczne z magisterskimi. Otrzymało je 11 absolwentów romanistyki KUL w latach 1931—1932. Dopiero na mocy ustawy akademickiej z dnia 15 V 1933 r. minister W. R. i O. P. otrzymał możliwość udzielania prywatnym szkołom akademickim w drodze rozporządzenia „prawa nadawania niższych stopni naukowych”. Prawo to otrzymał KUL 9 V 1933 r. Do wybuchu wojny 36 studentów romanistyki uzyskało dyplomy magisterskie. Kolejnym ważnym etapem w historii całego wydziału jest uzyskanie przez KUL na mocy ustawy z dnia 9 IV 1938 r. „pełnych praw państwowych szkół akademickich”.

Przedstawiona charakterystyka studiów romanistycznych w okresie międzywojennym nasuwa dwie przynajmniej uwagi: uderza brak pomocniczych pracowników naukowych oraz uwzględnianie w wykładach i seminariach przede wszystkim dawniejszych epok języka i literatury. Studia nad językiem i literaturą współczesną traktowano marginesowo. Ten sam profesor wykładał zresztą i historię literatury, i naukę o języku. Podobna sytuacja istniała również na innych uniwersytetach i była charakterystyczna dla wszystkich neofilologii. Ludwik Zabrocki pisze w swoich rozważaniach o uniwersyteckich studiach neofilologicznych w okresie międzywojennym i powojennym: „Główną cechą neofilologii w okresie międzywojennym był tak zwany historyzm. Neofilologowie zapatrzeni byli wówczas w przeszłość. Argumentowano, iż tylko dzieje literatury odleglejszych czasów i tylko gramatyka historyczna dają odpowiednią perspektywę historyczną do obiektywnego osądu. [...] Równoległe do historyzmu literackiego również w nauce o języku dominował historyzm. Młodogramatycy nie przypisywali większej wagi analizie języka współczesnego, poświęcali się oni głównie badaniom gramatyki historycznej i historii języka”⁷.

⁷ Ludwik Zabrocki, *Profil absolwenta neofilologii*, „Życie Szkoły Wyższej”, XV (1967), nr 9, s. 54.

II

Mimo zajęcia Lublina przez Niemców 17 IX 1939 r. wykłady na KUL-u rozpoczęły się 6 X na mocy uchwały senatu. Władze okupacyjne jednak dokonały zamknięcia Uniwersytetu już 17 XI, przedtem zaś aresztowały część profesorów. Dopiero po pięcioletniej przerwie — 3 XI 1944 r. — mógł KUL rozpocząć pracę w sytuacji całkowicie przeobrażonej. Wznowienie wykładów na poszczególnych wydziałach i sekcjach uzależnione było od profesorów, którzy mogliby podjąć zajęcia. Z przedwojennej kadry tylko nieliczni byli w stanie rozpocząć pracę.

W bardzo trudnej sytuacji znalazła się wówczas katedra filologii romańskiej. Stanisław Stroński, jej przedwojenny kierownik, nie wrócił bowiem z Londynu po zakończeniu działań wojennych. Sekcja filologii francuskiej była jednak jedyną w Polsce czynną neofilologią w r. akad. 1944/45. Dla nowo przyjętych studentów oraz dla tych, którym wojna przerwała już rozpoczęte studia, wykłady zlecone i ćwiczenia z historii literatury francuskiej prowadziła od stycznia 1945 r. doc. dr Maria Dłuska, zaangażowana w grudniu jako profesor nadzwyczajny przy katedrze języka polskiego. Była ona równocześnie kuratorem filologii francuskiej. Ćwiczenia językowe powierzono Marii Miaskowskiej, lektorce języka francuskiego, która już przed wojną była związana z katedrą.

W końcu kwietnia 1945 r. rozpoczął wykłady doc. dr Henryk Elzenberg (1887—1967)⁸, który objął stanowisko zastępcy profesora filologii francuskiej na KUL-u. Posiadał on już habilitację w zakresie filozofii i historii nowożytnej literatury francuskiej (po studiach w Sorbonie i w Szwajcarii habilitował się w Neuchâtel w 1910 r. na podstawie rozprawy *Le sentiment religieux chez Leconte de Lisle*). Wykłady H. Elzenberga — trwające zresztą tylko do końca I trymestru 1945/46 r. — poświęcone były twórczości Flauberta i ideałom estetycznym klasycyzmu francuskiego. Prowadził również ćwiczenia proseminaryjne z historii literatury francuskiej.

Po przeniesieniu się H. Elzenberga na uniwersytet toruński zajęcia romanistyczne prowadzili zastępca profesora doc. dr Kalikst Morawski i dr Ludmiła Morawska. Po licznych prowizorycznych rozwiązaniach, charakterystycznych dla prawie wszystkich polskich uniwersytetów w pierwszych latach powojennych, zaczyna się więc dla sekcji filologii francuskiej długi okres stabilizacji.

⁸ M[ieczysław] B[r a h m e r], *Henryk Elzenberg (1887—1967)*, „Kwartalnik Neofilologiczny”, XIV (1967), z. 4, s. 454—455; Tadeusz Czeżowski, *Henryk Elzenberg (1887—1967)*, „Studia Filozoficzne”, 1967, nr 3, s. 283—285.

Kalikst Morawski — który pracował na KUL-u od 1 IX 1945 r. do 30 IX 1958 r. — odbywał studia historyczne na Uniwersytecie Warszawskim i uzyskał w 1933 r. stopień doktora filozofii w zakresie historii na podstawie drukowanej w 1936 r. pracy o Giobertim. W latach przedwojennych odbywał on częste podróże naukowe do Włoch, Francji, Austrii, Belgii i Niemiec. W 1946 r. habilitował się na Wydziale Nauk Humanistycznych KUL z zakresu nowożytnej historii Europy zachodniej na podstawie — opartej na skrupulatnych poszukiwaniach źródłowych — rozprawy *Polacy i sprawa polska w dziejach Italii 1830—1866*, która ukazała się w 1937 r. nakładem Towarzystwa Naukowego Warszawskiego, i uzyskał veniam legendi w zakresie historii nowożytnej krajów romańskich.

W pierwszych latach powojennych K. Morawski miał wykłady dla studentów historii i filologii francuskiej, ale do końca r. 1948/49 jego zainteresowania naukowe koncentrowały się jeszcze na zagadnieniach historii kultury zachodnioeuropejskiej, głównie włoskiej. Znajdowało to wyraz w seminarium z historii nowożytnej Europy zachodniej oraz w tytułach jego wykładów: *Odrodzenie włoskie*, *Prądy umysłowe i literackie Europy zachodniej XX w.*, *Europa zachodnia w okresie 1848—1870*, *Włoska myśl polityczna od Dantego do Machiavella*, *Prądy umysłowe zachodnioeuropejskie w okresie 1789—1848*, *Europa zachodnia od 1848 do 1918 r.*

Stopniowo jednak — wyraźnie od 1948 r. — przechodzi do badań nad historią literatury romańskiej i coraz więcej wykładów przeznaczają dla studentów filologii francuskiej. Prowadzi więc seminarium literackie (Verlaine, Mallarmé, Valéry), proseminarium (literatura renesansu), wykłady o kulturze i literaturze Włoch XVII, XVIII i XIX w. oraz Francji 2. poł. XIX w., o średniowiecznej literaturze francuskiej, o romantyzmie francuskim, o okresie od Ariosta do Tassa, o literaturze włoskiej w okresie baroku, o Francji i Włoszech współczesnych.

W następnych latach, kiedy został wprowadzony nowy program studiów — do końca 1952 r. odbywały się one w oparciu o przedwojenne przepisy — K. Morawski prowadził wykłady kursoryczne z historii literatury francuskiej począwszy od najdawniejszych zabytków piśmiennictwa francuskiego do czasów współczesnych, wykład z historii Francji i literatury powszechnej (dla studentów wszystkich sekcji filologicznych) oraz wykład monograficzny o Dancie. To jego wieloletnie zainteresowanie Dancie znajdzie później wyraz w licznych publikacjach poświęconych autorowi *Boskiej komedii*, szczególnie w jego monumentalnej syntezie *Dante Alighieri* (Warszawa 1961).

Ten drugi etap zainteresowań badawczych K. Morawskiego, dotyczący głównie literatury francuskiej XIX i XX w. — w pierwszym

okresie, jako historyk, badał on przede wszystkim dzieje nowożytnych Włoch i związki polsko-włoskie — został usankcjonowany w 1951 r. rozszerzeniem habilitacji na historię literatury francuskiej na podstawie rozprawy *Ludwik Veillot a zagranica*. W tym samym roku mianowano go zastępcą profesora w katedrze filologii francuskiej, natomiast w 1954 r. — profesorem nadzwyczajnym.

Rozległe zainteresowania K. Morawskiego przejawiają się w licznych publikacjach poświęconych francuskiemu teatrowi historycznemu w XX w. („Roczniki Humanistyczne”, IV (1953), z. 2, s. 261—296), Veillotowi („Sprawozdania z Czynności i Posiedzeń PAU”, LI (1950), nr 3, s. 101—104; „Sprawozdania z Czynności Wydawniczej i Posiedzeń Naukowych TN KUL”, (1947—1948), nr 2, s. 33—37), Giraudoux („Roczniki Humanistyczne”, II—III (1950—1951) 125—144), Anouilhowi, Dantemu („Sprawozdania TN KUL”, (1949—1951), nr 4, s. 48—52; (1953—1956), nr 7, s. 87—91). Wydał książkę o teatrze Cocteau (Lublin 1955), o Ozanmie (Warszawa 1955) oraz obszerne studium o współczesnej literaturze francuskiej („Życie i Myśl”, (1958), nr 1—2, s. 63—138)⁹.

Kierunek językoznawczy w katedrze filologii francuskiej reprezentuje w tym okresie Ludmiła Morawska (1911—1967)¹⁰, która uzyskała stopień doktora filozofii z zakresu fonetyki w 1938 r. na Uniwersytecie Warszawskim na podstawie pracy *Les voyelles nasales en parisien*. Po dwuletnim stażu naukowym w Institut de Phonétique przy Sorbonie obejmuje w 1935 r. stanowisko asystenta w Instytucie Fonetyki Uniwersytetu Warszawskiego. W 1945 r. wraca z obozu w Ravensbrück i prowadzi cały dział językoznawstwa francuskiego na wszystkich latach studiów filologii francuskiej na KUL-u: wykłady i ćwiczenia z gramatyki opisowej i historycznej języka francuskiego, ćwiczenia konwersacyjne oraz metodykę nauczania języków nowożytnych dla studentów romanistyki, anglistyki i germanistyki. W 1950 r. jest mianowana adiunktem przy katedrze filologii francuskiej.

Zainteresowania naukowe Morawskiej obejmują najrozmaitsze działy językoznawstwa i filologii francuskiej — od problemów najogólniejszych, jak pochodzenie języka, poprzez fonetykę eksperymentalną do zagadnień wersyfikacji, stylu i języka poetyckiego. Ścisłą jej specjalność, nabytą jeszcze w szkole Grammonta-Fouché, stanowi jednak fonetyka eksperymentalna. W latach 1950—1957 publikuje w „Rocznikach Huma-

⁹ Wypowiedź prof. dra K. Morawskiego o jego pracach naukowych zamieszczają „Kierunki”, XII (1967), nr 19 (568), s. 5.

¹⁰ H[alina] L[ewicka], *Ludmiła Morawska (1911—1967)*, „Kwartalnik Neofilologiczny”, XIV (1967), z. 4, s. 455—456; Alfons Pilarz, *Ludmiła Morawska (1911—1967)*, „Zeszyty Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego”, X (1967), nr 4 (40), s. 98—100.

nistycznych” studia o teoriach językowo-literackich Joachima du Bellay; o Malherbe’ie i Vaugelasie jako twórcach literackiego języka francuskiego XVII w., o koncepcji poety, utworu i języka poetyckiego u P. Valéry i o epitecie u Rimbauda. W 1955 r. wydaje *Studium o języku Pawła Valéry*, które stało się podstawą do uzyskania docentury. Drugi ośrodek jej badań — język poetycki i zagadnienia stylistyki — będzie się jeszcze wyraźniej krystalizował w ostatnich latach życia. Wyrazi się to szczególnie w jej publikacji książkowej (Poznań 1964) *L’Adjectif qualificatif dans la langue des symbolistes français (Rimbaud, Mallarmé, Valéry)*.

Z powodu dużego przeciążenia zajęciami dydaktycznymi K. Morawskiego i L. Morawskiej zostaje zaangażowana od 1 II 1948 r. Mieczysława Sekrecka, początkowo jako asystent, w roku zaś następnym jako starszy asystent. Rozpoczęła ona studia w zakresie filologii romańskiej KUL w 1937 r. i kontynuowała je po zakończeniu wojny, uzyskując w 1946 r. stopień magistra na podstawie pracy o Chateaubriandzie. Jako asystent, a od 1952 r. — adiunkt (doktoryzowała się w 1951 r. na podstawie rozprawy *Chateaubriand, krytyk i teoretyk literatury*, wydanej w 1958 r. nakładem Towarzystwa Naukowego KUL pt. *Chateaubriand jako teoretyk i krytyk literacki*), prowadziła ćwiczenia z gramatyki opisowej, ćwiczenia stylistyczne, proseminarium literackie, wykład kursoryczny z historii literatury francuskiej od średniowiecza do końca XVIII w., wykłady monograficzne o preromantyzmie francuskim, o twórczości Romain Rollanda, Barrèsa i Sartre’a. W latach 1950—1957 opublikowała w „Rocznikach Humanistycznych” studia o koncepcji pisarza u Chateaubrianda, o MÉRIMÉE jako krytyku literackim, o korespondencji Flauberta (przygotowała również w maszynopisie większą pracę o pesymizmie Flauberta) oraz przedstawiła w Towarzystwie Naukowym KUL pracę o problemie wolności w twórczości Sartre’a. W 1957 r. wyjechała na okres kilku lat do Francji, aby przygotować pod kierunkiem J. Fabre’a rozprawę habilitacyjną o Louis-Claude de Saint-Martin.

W związku z wyraźnym rozgraniczeniem poszczególnych lat studiów, wprowadzonym przez nowy program w r. akad. 1949/50 — ulegał on zresztą trzykrotnym modyfikacjom — oraz dużym wzrostem zajęć dydaktycznych, szczególnie ćwiczeń językowych, zaistniała konieczność zaangażowania kilku nowych pracowników. Już w r. akad. 1950/51 zostaje zatrudniony w charakterze zastępcy asystenta student Mieczysław Kaczyński, który ukończył szkołę podstawową we Francji i władał biegle językiem francuskim. Stopień magistra uzyskał on w r. 1951 i w następnym roku został mianowany starszym asystentem. Prowadził różnego

typu ćwiczenia językowe (konwersacja, tłumaczenia), konwersatorium na temat zagadnień współczesnej Francji oraz — od 1955 r. — lektorat języka włoskiego, który przejął od profesora K. Morawskiego. Ogłosił on w „Rocznikach Humanistycznych” dwie prace o Vallèsie i przygotowuje większe studium o tym autorze. Natomiast owocem jego wieloletnich doświadczeń lektora języka włoskiego jest obszerna *Gramatyka języka włoskiego* (Warszawa 1964).

W latach 1951—1953 Uczelnia angażuje trzech nowych pracowników: Krystynę Jachieć, Ewę Bońkowską-Barańską i Helenę Świdę-Szaciłowską. Krystyna Jachieć, która uzyskała stopień magistra w 1949 r. na Uniwersytecie Jagiellońskim, objęła w r. akad. 1951/52 ćwiczenia stylistyczne i gramatyczne. Helena Świda-Szaciłowska, absolwentka KUL, prowadziła ćwiczenia językowe w latach 1953/54 — 1954/55. Natomiast Ewa Bońkowska-Barańska, która otrzymała dyplom magisterski w 1952 r. i została zaangażowana w tym samym roku w charakterze młodszego asystenta, prowadziła przede wszystkim ćwiczenia praktyczne z języka francuskiego, ćwiczenia z gramatyki opisowej i ćwiczenia literackie. W 1958 r. awansowała na stanowisko starszego asystenta.

W 1957 r. katedra filologii francuskiej angażuje równocześnie w charakterze asystentów dwóch nowych pracowników, którzy uzyskali stopień magistra w 1955 r. Po ukończeniu studiów byli oni stypendystami naukowymi i prowadzili ćwiczenia językowe dla studentów romanistyki. Zajęcia dydaktyczne A. Pilorza obejmowały przeważnie zagadnienia językoznawcze, natomiast Władysław Kwiatkowski prowadził przede wszystkim ćwiczenia literackie.

W omawianym etapie dziejów katedry przeprowadzano kilkakrotne, czasem radykalne reformy programu studiów i ich toku. W pewnym okresie funkcjonowały równocześnie aż 3 systemy studiów: dwustopniowe (pierwszy stopień trwał 3 lata, a studenci, którzy je ukończyli, otrzymywali tzw. dyplom I stopnia; uzupełnieniem jego były półtoraroczne studia magisterskie), czteroletnie i pięcioletnie. Ministerialny rozkład zajęć ustalał dla poszczególnych lat studiów odpowiednią liczbę godzin zajęć dydaktycznych i co roku tę samą tematykę. Zwiększony napływ kandydatów na studia (w r. akad. 1950/51 pierwszy rok liczył ponad 70 studentów), konieczność ściślejszego kontaktu ze studentami oraz duży wzrost godzin zajęć dydaktycznych wymagały olbrzymiego wkładu pracy. Zaangażowano więc wówczas kilku pomocniczych pracowników naukowych. Okres ten — i jest to trwała zasługa profesora K. Morawskiego — znamionuje świadome formowanie kadry asystenckiej i troska o podwyższanie jej kwalifikacji. Starano się usunąć zaniedbania dwudziestolecia międzywojennego.

III

Od 1 X 1958 r. zachodzą w życiu sekcji ważne zmiany w obsadzie personalnej katedry. K. Morawski i L. Morawska przestają pracować na KUL-u i przenoszą się na Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu. Aby zajęcia mogły być kontynuowane, Uczelnia angażuje dwóch nowych pracowników: ks. dra Zbigniewa Gierczyńskiego i ks. dra André Prévost. W r. akad. 1958/59 prowadzą również wykłady (zlecone) romanści Uniwersytetu Jagiellońskiego: prof. dr Zygmunt Czerny, doc. dr Maria Strzałkowa i doc. dr Witold Mańczak.

Ks. Z. Gierczyński, mianowany w październiku 1958 r. zastępcą profesora przy katedrze filologii romańskiej, był w latach 1936—1939 i 1945—1948 asystentem przy katedrze filologii romańskiej Uniwersytetu Jagiellońskiego. Uzyskał on stopień doktora w lutym 1947 r. (Uniwersytet Jagielloński) na podstawie rozprawy *Le rationalisme de Montaigne*, przedstawionej w tym samym roku w Polskiej Akademii Umiejętności. Prowadzi on wykłady kursoryczne z historii literatury francuskiej (okres średniowieczny, XVIII w., romantyzm), natomiast wykłady monograficzne poświęca Montaigne'owi, wczesnemu romantyzmowi francuskiemu, prekursorom symbolizmu i symbolistom francuskim. Prowadzi również seminarium magisterskie. Przygotowuje równocześnie rozprawę habilitacyjną o Montaigne'u i ogłasza w latach 1965—1967 studia o Nerwału („Roczniki Humanistyczne”, XIII (1965), z. 3, s. 31—46), o Montaigne'u („Kwartalnik Neofilologiczny”, XIV (1967), z. 2, s. 111—131; „Roczniki Humanistyczne”, XV (1967), z. 3, s. 5—85) i o Baudelaire („Kwartalnik Neofilologiczny”, XIV (1967), z. 4, s. 345—369).

Ks. André Jules Prévost, zaangażowany w grudniu 1958 r. w charakterze profesora kontraktowego, uzyskał w 1956 r. stopień docteur ès lettres uniwersytetu w Lille. Do listopada 1960 r. wykłada wybrane zagadnienia z historii literatury francuskiej, historię Francji, gramatykę opisową i prowadzi ćwiczenia stylistyczne oraz seminarium magisterskie.

Od r. 1959/60 do końca r. 1961/62 pracuje również jako adiunkt dr Zofia Karczevska-Markiewicz, autorka książki o teatrze Romain Rollanda, która była podstawą do uzyskania tytułu kandydata nauk. Prowadzi wykłady z historii literatury francuskiej XVI i XVII w., z historii współczesnej literatury francuskiej, wykład monograficzny o Romain Rollandzie oraz proseminarium literackie.

Bardzo cenny wkład w pracę katedry wnosi w tym okresie A. Pilorz, który jest jedynym językoznawcą w zespole. Powierzono mu przede wszystkim gramatykę historyczną i historię języka francuskiego. Opublikował kilka studiów z zakresu językoznawstwa ogólnego i dy-

daktyki języków, m.in. *Comment séparer dans l'enseignement la grammaire historique de l'histoire de la langue?* („Roczniki Humanistyczne”, XI (1962), z. 4, s. 71—89) oraz *Le proverbe et la locution considérés dans leur structure syntaxique* (ibidem, XII (1964), z. 4, s. 69—80). Zgłosił także referat na XI kongres romanistyczny w Madrycie (1965). Przygotowuje rozprawę doktorską z zakresu składni A. de La Sale.

W związku z wyjazdem do Francji kilku pracowników katedry (dr M. Sekrecka, mgr E. Bońkowska-Barańska, mgr W. Kwiatkowski), Uniwersytet angażuje mgr Helenę Świdę-Szaciłowską, mgr Joannę Mikettę, Jana Gaczoła i Bernarda Naud. H. Świda-Szaciłowska prowadziła w roku 1958/59 zlecone ćwiczenia językowe, natomiast J. Miketta, zatrudniona w charakterze asystenta — głównie ćwiczenia z historii literatury i z gramatyki opisowej (w latach 1958/59 — 1961/62). B. Naud przejął dużą część ćwiczeń językowych, zwłaszcza idiomatyczne i konwersacyjne. Cenną pomocą dla studentów romanistyki były również ćwiczenia zlecone (stylistyczne i w tłumaczeniu) J. Gaczoła, prowadzone w latach 1959/60 — 1962/63. Pracował on we francuskim szkolnictwie we Francji i w Egipcie. Mgr Aleksander Serafin, przedwojenny absolwent romanistyki KUL, prowadził w tym okresie wykłady i ćwiczenia z metodyki nauczania języka francuskiego.

Począwszy od 1959/60 r. zaczynają wracać z Francji pracownicy katedry, którzy uzupełniali swoje studia na tamtejszych uniwersytetach. W październiku 1959 r. wraca Władysław Kwiatkowski, który — jako stypendysta rządu francuskiego — odbywał dwuletni staż naukowy w Centre de Philologie Romane et de Langue et Littérature Françaises Contemporaines (uniwersytet w Strasburgu). Kontynuował on tam studia, głównie z zakresu literatury francuskiej XIX i XX w., pod kierunkiem prof. J. Gaulmiera i prof. M.-F. Guyarda. Od r. 1959/60 prowadził przede wszystkim ćwiczenia z nauk pomocniczych historii literatury francuskiej, ćwiczenia stylistyczne, ćwiczenia z gramatyki opisowej i z historii literatury francuskiej. W 1960 r. mianowany został starszym asystentem. Opublikował on m. in. kilka prac o Saint-Exupéry'm („Roczniki Humanistyczne”, VI (1957), z. 3, s. 129—148; XIII (1965), z. 3, s. 81—90; „Przegląd Humanistyczny”, VI (1962), nr 3, s. 171—180; „Kwartalnik Neofilologiczny”, XIII (1966), z. 3, s. 281—300) i studium o Camusie („Zeszyty Naukowe KUL”, III (1960), nr 3, s. 39—55). W 1966 r. uzyskał stopień doktora nauk humanistycznych na Uniwersytecie Jagiellońskim na podstawie pracy *Humanizm w twórczości A. de Saint-Exupéry* i w październiku tegoż roku został mianowany adiunktem przy katedrze literatury porównawczej.

W styczniu 1960 r. — w związku z przedłużeniem pobytu we Francji mgr Ewy Bońkowskiej-Barańskiej — Uniwersytet angażuje w charakte-

rze asystenta mgr Halinę Sawecką, która wróciła z Francji w 1959 r. z gotową pracą doktorską. Dyplom magisterski otrzymała w 1956 r. Po rocznej pracy w Bibliotece Uniwersyteckiej KUL prowadziła ona przez trzy miesiące zajęcia zlecone (ćwiczenia językowe) dla studentów romanistyki. Po powrocie z Francji objęła ćwiczenia konwersacyjne, ćwiczenia w tłumaczeniu i ćwiczenia z historii literatury francuskiej. W 1963 r. doktoryzowała się na podstawie pracy *L'Oeuvre dramatique de Gabriel Marcel* i została mianowana starszym asystentem. Ogłosiła ona dwa artykuły: o teatrze Gabriela Marcela („Życie i Myśl”, XI (1961), nr 7—8, s. 97—107) i o Jean Cocteau („Więź”, VII (1964), nr 9, s. 49—59). Przestała być pracownikiem KUL z dniem 1 X 1966 r., przenosząc się na UMCS.

W grudniu 1961 r. — po trzyletnim pobycie we Francji — wraca mgr Ewa Bońkowska-Barańska. Odbывała ona uzupełniające studia najpierw na Uniwersytecie Katolickim w Lyonie, następnie w Institut d'Études théâtrales w Paryżu. Uczestniczyła w seminariach doktoranckich prof. Jacques Schérrera, poświęconych zagadnieniom historii teatru oraz techniki i metody badań nad teatrem. Zbierała również materiały do swej pracy doktorskiej. Prowadziła ona proseminarium literackie pod kierunkiem prof. I. Sławińskiej, ćwiczenia konwersacyjne, ćwiczenia w tłumaczeniu oraz ćwiczenia z metodyki nauczania języka francuskiego. Od 1964 r. jest lektorem języka francuskiego. W 1967 r. uzyskuje stopień doktora na Uniwersytecie Jagiellońskim na podstawie pracy *La dramaturgie d'André Obey* i zostaje mianowana adiunktem przy katedrze literatury porównawczej. Fragment swej pracy doktorskiej drukuje w „Rocznikach Humanistycznych” (XV (1967), z. 3, s. 103—130).

W omawianym okresie opiekę nad katedrą sprawuje najpierw prof. dr Jan Stanisław Łoś, kierownik katedry historii starożytnej, który wykląda historię Francji dla studentów romanistyki, następnie zaś prof. dr Irena Sławińska, kierownik katedry teorii literatury, która studiowała filologię romańską na Uniwersytecie im. Stefana Batorego w Wilnie i na Sorbonie w r. 1938/39. Prowadzi wykłady monograficzne o współczesnym teatrze francuskim oraz seminarium magisterskie poświęcone analizie wybranych tekstów z zakresu francuskiej krytyki literackiej. Uczestnicy seminarium mogli w ten sposób otrzymać panoramę aktualnych tendencji w badaniach literackich we Francji. Kieruje nadto zespołem pracowników katedry oraz przeprowadza egzaminy magisterskie dla studentów romanistyki. Duża część jej dorobku naukowego obejmuje w tym okresie wiele zagadnień teatru francuskiego. Publikuje więc m. in. studium o *Fedrze* Racine'a („Kwartalnik Neofilologiczny”, X (1963), z. 3, s. 205—235), uwydatnia wkład Francji w nową estetykę teatru (ibidem, IX

(1962), z. 3, s. 228—247; „Dialog”, VI (1961), nr 5, s. 119—124), ogłasza kilka studiów o Claudelu (ibidem, VIII (1963), nr 8, s. 73—82; „Kwartalnik Neofilologiczny”, XIII (1966), z. 4, s. 395—413). Ukoronowaniem jej trwałych zainteresowań tym dramaturgiem będzie publikacja książkowa, która uczci w Polsce setną rocznicę jego urodzin.

W okresie powojennym, podobnie jak w dwudziestoleciu międzywojennym, studenci, oprócz zajęć związanych ściśle z kierunkiem studiów romanistycznych, zobowiązani byli uczęszczać na wykłady przeznaczone dla wszystkich sekcji Wydziału Nauk Humanistycznych. Składali oni następnie egzaminy warunkujące zaliczenie poszczególnych lat studiów. Były to przeważnie wykłady z historii filozofii, z logiki, etyki, psychologii, teorii literatury oraz językoznawstwa ogólnego. Wykłady te prowadzili m.in. profesorowie: S. Swieżawski, J. Kalinowski, ks. S. Kamiński, ks. J. Pastuszka, T. Milewski, M. Nagnajewicz, I. Sławińska.

Należy również wspomnieć tutaj o wykładach z literatury powszechnej, obowiązujących studentów wszystkich kierunków filologicznych. W okresie pierwszych lat powojennych (w latach 1945/46—1949/50) wygłaszał je Jan Parandowski, kierownik katedry literatury porównawczej, mianowany profesorem zwyczajnym tej katedry. Prowadził on seminarium z literatury porównawczej oraz wykłady: *Literatura europejska w XIX w., Dante — Shakespeare — Goethe: trzy typy poezji, kultury i wielkości*, *Tradycje antyczne w literaturze XIX i XX w., O literaturze porównawczej, Humanizm, Powieść europejska XIX w., Europa romantyczna i O twórczości pisarskiej*. W późniejszym okresie wykłady z literatury powszechnej objęli: doc. dr J. Pliszczyńska, doc. dr L. Małunowiczówna (literatura starożytna) oraz prof. K. Morawski i prof. dr I. Sławińska (literatura średniowieczna i nowożytna).

Ważnym wydarzeniem w dziejach katedry było wstrzymanie wpisów na sekcję filologii francuskiej w r. 1961/62. Pozostałe roczniki kontynuowały rozpoczęte już studia. W 1963 r. studenci III roku studiów zostali przeniesieni na uniwersytet poznański. Sekcja miała już tylko dwa najstarsze roczniki studiów, które przygotowywały prace magisterskie. Ostatni romanisci opuścili więc Uczelnię w 1964 r. W następnym roku akademickim katedra zaprzestała już prowadzenia swojej dotychczasowej działalności dydaktycznej.

W okresie powojennym — szczególnie od 1950 r. — wysiłki dydaktyczne zespołu pracowników katedry zmierzały do tego, aby student opanował nie tylko język literatury pięknej, lecz również język praktyczny, codzienny. Zadanie to ułatwiała duża ilość różnorodnych ćwiczeń językowych. Duży nacisk kładziono także na studium współczesnej literatury francuskiej. Znajdowało to wyraz w tematyce prac magisterskich,

która dotyczyła przeważnie autorów XIX i XX w., głównie powieściopisarzy i dramaturgów. Szczególnie uprzywilejowanymi pisarzami byli: Maupassant, Flaubert, Stendhal, Hugo, Zola, Bernanos, Claudel, Malraux, Mauriac i Montherlant.

Studia romanistyczne na KUL-u odbywało około 500 studentów. Nie wszyscy jednak doprowadzili je do końca. Wydano ogółem 216 dyplomów: 11 równoznacznych z magisterskimi (w latach 1931—1932), 140 magisterskich (36 — do wybuchu wojny, 104 — w okresie powojennym) oraz 65 I stopnia w okresie studiów dwustopniowych.

Absolwenci romanistyki KUL pracują przede wszystkim w szkolnictwie średnim, w bibliotekach uniwersyteckich, w księgarniach naukowych, w administracji oraz — rzadziej — w dziennikarstwie, w Orbisie, w handlu zagranicznym, bankowości, w przedstawicielstwach zagranicznych. Niektórzy — jako lektorzy — pracują w wyższych uczelniach Lublina.

Uniwersytet uformował kilkunastu pracowników naukowych, którzy są zatrudnieni na KUL-u, na Uniwersytecie Wrocławskim (stanowią w nim dużą część zespołu romanistycznego) i na UMCS-ie. Kilku absolwentów przygotowuje prace doktorskie ¹¹.

IV

W naszkicowanym tutaj obrazie katedry uwzględniono przede wszystkim zainteresowania naukowe pracowników i typ ich zajęć dydaktycznych. Te dwie dziedziny pracy uniwersyteckiej nie zawsze zgodnie współżyły z sobą, szczególnie od r. 1949, kiedy profil pracy dydaktycznej katedry dyktowały wymogi programu. Charakterystyka dziejów sekcji byłaby niepełna, gdyby nie wspomniano w niej przynajmniej o czterech jeszcze formach działalności katedry: o Kole Naukowym Romanistów, o kursach wakacyjnych, o księgozbiorku katedry i wreszcie o udziale romanistów lubelskich w życiu naukowym pozauniwersyteckim.

Koło Naukowe Romanistów zostało utworzone już w r. akad. 1932/33, jako jedno z 10, później z 12 kół naukowych studentów KUL. Jego kuratorem do wybuchu wojny był prof. Stanisław Stroński. Orga-

¹¹ Irena Sławińska, *Studia neofilologiczne na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim w dwudziestolecu powojennym (1944—1964)*, „Zeszyty Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego”, VIII (1965), nr 3, s. 72—74. Artykuł ten zawiera zwięzłą informację o powojennych studiach romanistycznych na KUL-u. Został on wygłoszony w listopadzie 1964 r. podczas sesji poświęconej Katolickiemu Uniwersytetowi Lubelskiemu w okresie dwudziestolecia powojennego. Za podstawę posłużył referat przygotowany przez mgra M. Kaczyńskiego.

nizowało ono odczyty, zebrania dyskusyjne i kursy języka francuskiego. W pierwszych latach powojennych nie przejawiało żadnej działalności. Zostało reaktywowane dopiero w 1948 r. i jego pierwszym powojennym prezesem był Mieczysław Kaczyński, wówczas student I roku romanistyki. W następnych latach — szczególnie w okresie bardzo znacznego wzrostu zapisów na studia romanistyczne — różnorodna praca Koła Naukowego Romanistów spełniała ważną funkcję w życiu studentów.

Członkowie jego podejmowali dodatkowe obowiązki, które były uzupełnieniem ich studiów, zebrania bowiem odbywały się w języku francuskim i były nową — poza ćwiczeniami i wykładami — okazją do kontaktu z tym językiem. Podczas spotkań studenci wygłaszali po francusku referaty, które dotyczyły przeważnie literatury francuskiej, historii i geografii Francji oraz zagadnień językowych. Koło zorganizowało nadto kilka wieczorów poetyckich (Hugo, poeci Parnasu i symbolizmu, Claudel, Saint-John Perse), konkurs na tłumaczenia tekstów autorów francuskich oraz wystawiło z dużym nakładem pracy fragmenty sztuk francuskich (*La Farce de Maître Pathelin*, *Hernani* V. Hugo, *Le Mariage de Figaro* Beaumarchais'go i in.). Występy te były — aby nie wspominać o innych walorach — doskonałą okazją do ćwiczeń językowych. Organizowano również wycieczki do Warszawy na spektakle teatrów francuskich (*La Guerre de Troie n'aura pas lieu* Giraudoux, *L'Alouette* Anouilha). Pamiętano o uroczystym uczczeniu trzechsetnej rocznicy śmierci Pascala: w auli uniwersyteckiej poświęcono mu wieczór, który wypełniły dwa odczyty (ks. dr Z. Gierczyński, dr M. Gogacz) i recytacje wybranych tekstów pisarza.

Nie można również pominąć spotkań z profesorami i znanymi krytykami francuskimi (Albert Béguin, Jean Lacroix, Pierre-Henri Simon i inni), z ambasadorem Francji E. Burin des Roziers, z kolejnymi radcami kulturalnymi Ambasady Francuskiej w Polsce (J. Bourrilly, R. Cheval, H. Ehret, R. Chatel), którzy wygłaszali odczyty o współczesnych pisarzach francuskich (A. Malraux, Romain Rolland, A. Camus, A. Gide i M. Proust i inni). Z inicjatywy Koła Naukowego Romanistów wyświetlano również filmy o pisarzach francuskich (np. o Claudelu) i o katedrach (Reims). Kuratorami jego byli: prof. K. Morawski, ks. A. Prévost i prof. I. Sławińska.

Inny kierunek działalności Koła Naukowego Romanistów i katedry — to organizowanie trzytygodniowych kursów wakacyjnych, z których korzystać mogli (często bezpłatnie) romanisci wszystkich lat studiów. Odbywały się one w miejscach dość wyizolowanych („Poczekajka” koło Lublina, Krężnica Jara, Krynica), aby studenci mogli łatwiej spełnić postulat konwersacji wyłącznie francuskiej. W kursach tych uczestni-

czyli asystenci katedry oraz — od 1957 r. — zaproszeni Francuzi. Instruktorzy prowadzili w każdym dniu kilka godzin różnego typu ćwiczenia językowe (np. idiomatyczne, fonetyczne, gramatyczne, stylistyczne) i uczyli śpiewu piosenek francuskich. Wszyscy zobowiązani byli porozumiewać się tylko w języku francuskim. Kursy wakacyjne musiały zastępować — przynajmniej częściowo — wyjazdy studentów do Francji. Były niewątpliwie skuteczną pomocą w pogłębianiu znajomości praktycznej języka francuskiego. Stały się one później obowiązkową praktyką dla studentów III roku i będą organizowane centralnie dla poszczególnych neofilologii. W l. 1960 i 1961 studenci KUL uczestniczyli w takich kursach zorganizowanych w Poznaniu i w Kortowie koło Olsztyna.

Podstawowym warunkiem normalnej pracy katedry jest jej biblioteka. Początkowo bardzo skromna, w okresie międzywojennym stopniowo księgozbiór romanistyczny wzbogaca się dzięki zakupom i różnym darom. Szczególnie wartościowy był dar rządu francuskiego z 1938 r. W roku następnym Ambasada Francuska w Warszawie przekazuje dalszych kilkaset dzieł. W latach powojennych dużą troską otacza księgozbiór prof. K. Morawski. Do 1949 r. cenną pomocą służyła biblioteka mieszcząca się w KUL Institut Français, który — po zamknięciu — przekazał znaczną część swoich zbiorów bibliotece romanistyki. W okresie działalności Institut Français, który był filią placówki warszawskiej, przyjeżdżali na KUL francuscy profesorowie z odczytami o współczesnej literaturze, sztuce i filozofii francuskiej.

Następne lata są bardzo trudne dla racjonalnego rozwoju zasobów bibliotecznych. W pomyślniejszym okresie — od 1957 r. — trzeba było stopniowo uzupełniać poważne luki, przynajmniej jeśli chodzi o podstawowe teksty i monografie. Oprócz książek zakupowanych w polskich księgarniach i prywatnie oraz rozmaitych darów biblioteka zakładowa otrzymuje regularnie pewną ilość książek z Ambasady Francuskiej. Niejednokrotnie były to dary bardzo cenne i hojne. Od 1959 r. opiekę nad biblioteką zakładową sprawuje Władysław Kwiatkowski. Obecnie liczy ona ponad 8000 woluminów i jest podstawowym warsztatem naukowym dla lubelskiego romanisty.

Na koniec należy wspomnieć o udziale pracowników katedry w życiu naukowym poza Uniwersytetem. Publikowali oni swoje prace w czasopismach ogólnopolskich, takich jak: „Kwartalnik Neofilologiczny”, „Przegląd Humanistyczny”, „Dialog”, „Życie i Myśl”, „Logopedia”. Wyniki swych badań przedstawiali w PAU, w Komitecie Neofilologicznym PAN, w Towarzystwie Literackim im. Mickiewicza, w lubelskim oddziale Polskiego Towarzystwa Popierania Współpracy Naukowej z Francją

(kilku romanistów KUL było współzałożycielami lubelskiego oddziału tego Towarzystwa)¹². Wygłaszali odczyty na uniwersytetach francuskich i włoskich (prof. K. Morawski, doc. L. Morawska). Jeden z pracowników katedry (A. Pilorz) zgłosił referat na XI kongres romanistyczny w Madrycie, który ukaże się w aktach tego kongresu. Inny romanista (Władysław Kwiatkowski) jest korespondentem „Bulletin des Jeunes Romanistes”.

Chociaż zawieszona została działalność dydaktyczna katedry, jej zespół kontynuuje pracę w zmienionej formie. Istnieje nadal Zakład Filologii Francuskiej, którego opiekunem jest prof. dr I. Sławińska. Od r. 1964/65 pracownicy zakładu prowadzą przede wszystkim wykłady dla studentów filologii polskiej (ks. dr Z. Gierczyński, dr W. Kwiatkowski), którzy składają egzamin z literatury powszechnej. Redagują również „Roczniki Humanistyczne”, zawierające prace z zakresu literatury powszechnej. Podczas zebrań organizowanych przez katedrę literatury porównawczej przedstawiają własne prace lub omawiają najciekawsze publikacje zagraniczne, reprezentujące aktualne kierunki badań literackich we Francji.

¹² Warto tutaj wspomnieć, że już w 1919 r. istniało w Lublinie Koło Polsko-Francuskie, którego pierwszym przewodniczącym był o. J. Woroniecki, późniejszy rektor KUL. Wygłaszali w nim odczyty profesorowie Uniwersytetu Lubelskiego. Można je uważać za prototyp Polskiego Towarzystwa Popierania Współpracy Naukowej z Francją. Przewodniczącym lubelskiego oddziału tego Towarzystwa jest prof. dr N. Łubnicki (UMCS).